

Stanovisko Nejvyššího soudu SSR ze dne 04.09.1989, sp. zn. Tpj 32/89, ECLI:CZ:NS:1989:TPJ.32.1989.1

Číslo: 19/1990

Právní věta: Pokiaľ sa obvinený alebo svedok bez dostatočného ospravedlnenia neustanoví na súd, hoci bol riadne predvolaný, je v kompetencii predsedu senátu (samosudcu) podľa konkrétnych okolností prípadu rozhodnúť, aké opatrenie zvolí na zabezpečenie ich účasti v súdnom konaní (porov. § 198 odst. 3, § 233 odst. 1, 2, § 314b odst. 2 Tr. por.). Takýmto opatrením môže byť predvedenie (§ 90, 98 Tr.por.) alebo uloženie poriadkovej pokuty (§ 66 odst. 1 Tr. por.), prípadne predvedenie a súčasné uloženie poriadkovej pokuty. Platná zákonná úprava nevyžaduje aby predvedeniu obvineného alebo svedka predchádzalo uloženie poriadkovej pokuty. Je však potrebné aby predseda senátu (samosudca) požiadal podľa § 90 odst. 3 Tr. por. príslušný orgán ZNB o predvedenie len v nevyhnutných prípadoch keď z konkrétnych okolností, charakterizujúcich najmä osobný profil a spôsob života uvedených osôb, je zjavné, že uložením poriadkovej pokuty, prípadne iným opatrením, nemožno zabezpečiť ich účasť v súdnom konaní. Žiadosť predsedu Publ.u (samosudcu) o predvedenie obvineného alebo svedka na súd treba považovať za jeden z pokynov vydaný v medziach právomoci súdu, ktorý sú príslušníci ZNB v zmysle § 42 zákona č. 40/1974 Zb. o ZNB povinní plniť. Nie je v súlade so zákonom postup tých orgánov ZNB, ktoré podmieňujú predvedenie uvedených osôb predchádzajúcim uložením poriadkovej pokuty, súhlasom predsedu súdu, event. ustanovením iných podmienok, pretože voľba prostriedkov na zabezpečenie prítomnosti obvineného alebo svedka v súdnom konaní v konkrétnej veci patrí do výlučnej právomoci predsedu senátu (samosudcu) príslušného súdu. Orgány ZNB nie sú oprávnené preskúmať správnosť súdom zvoleného opatrenia. Trovy spojené s predvedením obvineného alebo svedka na súd sú súčasťou ostatných trov trestného konania, ktoré znáša štát a ktoré je v zmysle § 152 odst.1 písm.c) Tr.por.obvinený povinný nahradiť paušálnou sumou (porov. vyhl. č.70/1980 Zb.), ak bol právoplatne uznaný za vinného, prípadne, pokiaľ ide o trovy spojené s predvedením svedka, ten, kto podal celkom bezvýsledný návrh na obnovu konania (§ 153 odst.1 Tr.por.).

Soud: Nejvyšší soud SSR

Datum rozhodnutí: 04.09.1989

Spisová značka: Tpj 32/89

Číslo rozhodnutí: 19

Číslo sešitu: 4-5

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Předvolání, Svědci, Výslech obviněného, Výslech svědka

Předpisy: 141/1961 Sb. § 66 odst. 1

§ 152 odst. 1 písm. c

§ 153 odst. 1

§ 198 odst. 3

§ 233 odst. 1

§ 314b odst. 2

§ 90

§ 98

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 19

Pokiaľ sa obvinený alebo svedok bez dostatočného ospravedlnenia neustanoví na súd, hoci bol riadne predvolaný, je v kompetencii predsedu senátu (samosudcu) podľa konkrétnych okolností prípadu rozhodnúť, aké opatrenie zvolí na zabezpečenie ich účasti v súdnom konaní (porov. § 198 odst. 3, § 233 odst. 1, 2, § 314b odst. 2 Tr. por.). Takýmto opatrením môže byť predvedenie (§ 90, 98 Tr. por.) alebo uloženie poriadkovej pokuty (§ 66 odst. 1 Tr. por.), prípadne predvedenie a súčasné uloženie poriadkovej pokuty.

Platná zákonná úprava nevyžaduje, aby predvedeniu obvineného alebo svedka predchádzalo uloženie poriadkovej pokuty. Je však potrebné, aby predseda senátu (samosudca) požiadal podľa § 90 odst. 3 Tr. por. príslušný orgán ZNB o predvedenie len v nevyhnutých prípadoch, keď z konkrétnych okolností, charakterizujúcich najmä osobný profil a spôsob života uvedených osôb, je zjavné, že uložením poriadkovej pokuty, prípadne iným opatrením, nemožno zabezpečiť ich účasť v súdnom konaní.

Žiadosť predsedu senátu (samosudcu) o predvedenie obvineného alebo svedka na súd treba považovať za jeden z pokynov vydaný v medziach právomoci súdu, ktorý sú príslušníci ZNB v zmysle § 42 zákona č. 40/1974 Zb. o ZNB povinní plniť. Nie je v súlade so zákonom postup tých orgánov ZNB, ktoré podmieňujú predvedenie uvedených osôb predchádzajúcim uložením poriadkovej pokuty, súhlasom predsedu súdu, event. ustanovením iných podmienok, pretože voľba prostriedkov na zabezpečenie prítomnosti obvineného alebo svedka v súdnom konaní v konkrétnej veci patrí do výlučnej právomoci predsedu senátu (samosudcu) príslušného súdu. Orgány ZNB nie sú oprávnené preskúmať správnosť súdom zvoleného opatrenia.

Trovy spojené s predvedením obvineného alebo svedka na súd sú súčasťou ostatných trov trestného konania, ktoré znáša štát a ktoré je v zmysle § 152 odst. 1 písm. c) Tr. por. obvinený povinný nahradiť paušálnou sumou (porov. vyhl. č. 70/1980 Zb.), ak bol právoplatne uznaný za vinného, prípadne, pokiaľ ide o trovy spojené s predvedením svedka, ten, kto podal celkom bezvýsledný návrh na obnovu konania (§ 153 odst. 1 Tr. por.).

(Stanovisko trestného kolégia Najvyššieho súdu SSR zo 4. 9. 1989 sp. zn. [Tpj 32/89](#))

Minister spravodlivosti SSR požiadal v zmysle § 35 odst. 1 písm. b) zákona č. 36/1954 Zb., o organizácii súdov a o voľbách sudcov, v znení neskorších predpisov, Najvyšší súd SSR o zaujatie stanoviska k správneému výkladu ustanovení Trestného poriadku, upravujúcich predvádzanie osôb, ktoré sa neustanovili na súdne pojednávanie, na žiadosť súdu orgánmi ZNB.

Poukázal na to, že v niektorých okresoch, najmä vo Východoslovenskom kraji, podmieňujú OS ZNB realizáciu žiadostí súdov o predvedenie obžalovaných alebo svedkov podaných podľa § 90 odst. 3 Tr. por. predchádzajúcim uložením poriadkovej pokuty podľa § 66 Tr. por. a súčasne aj súhlasom predsedu okresného súdu s takýmto postupom. Ak tieto podmienky nie sú splnené, orgány ZNB predvedenie nerealizujú a žiadosti vracajú súdom späť.

Minister spravodlivosti SSR vyslovil názor, že uvedený postup orgánov ZNB nie je v súlade so zákonom, pretože z príslušných ustanovení Trestného poriadku vyplýva, že je v kompetencii predsedu senátu, resp. samosudcu, rozhodnúť o tom, akým spôsobom sa zabezpečí účasť obžalovaného alebo svedka, ktorí sa bez dostatočného ospravedlnenia neustanovili na súdne pojednávanie, hoci boli riadne predvolaní. Z platnej zákonnej úpravy nemožno tiež vyvodiť, že by predvedeniu obžalovaného alebo svedka muselo vždy predchádzať uloženie poriadkovej pokuty podľa § 66 Tr. por., resp. súhlas predsedu súdu. Poukázal ďalej na ustanovenie § 42 zákona č. 40/1974 Zb. o ZNB, z ktorého jednoznačne vyplýva, že príslušníci ZNB sú povinní plniť pokyny, ktoré im v medziach svojej právomoci dávajú súdy a prokurátori, pričom rozhodnutie predsedu senátu, resp. samosudcu, o tom, že obžalovaného alebo svedka treba na súdne pojednávanie predviesť, je nepochybne rozhodnutím, na ktoré ich oprávňujú ustanovenia § 90, § 98 Tr. por.

Súčasne upozornil na to, že Ministerstvo vnútra a životného prostredia SSR sa dožaduje, aby predvádzané osoby hradili orgánom ZNB všetky trovy spojené s predvedením. Vyslovil názor, že v trestnom konaní nie je takýto postup prístupný, lebo uvedené trovy sú zahrnuté do paušálnej sumy trov trestného konania v zmysle § 152 odst. 1 písm. c) Tr. por., ktoré znáša štát a ktoré je obžalovaný povinný nahradiť štátu, ak bol právoplatne uznaný za vinného.

Trestné kolégium Najvyššieho súdu SSR zaujalo podľa § 21c odst. 2 zákona č. 36/1964 Zb. v znení neskorších predpisov k uvedenej problematike po vyjadrení Najvyššieho súdu ČSSR, Najvyššieho súdu ČSR, Ministerstva spravodlivosti SSR, Ministerstva vnútra a životného prostredia SSR a Generálnej prokuratúry SSR toto

stanovisko:

Zo základných princípov Trestného poriadku, najmä zo zásad bezprostrednosti a ústnosti (§ 2 odst. 11, 12 Tr. por.) vyplýva, že obvinený musí byť zásadne na hlavnom pojednávaní prítomný, čo je dôležitým predpokladom pre náležité zistenie skutočného stavu veci a zaručuje mu plné uplatnenie práva na obhajobu. Dôkazné prostriedky výpoveďami obvineného a svedkov sa spravidla vykonávajú tak, že súd uvedené osoby vyslúcha na hlavnom pojednávaní. Pokiaľ zákon v ustanovení § 202 odst. 2 Tr. por. výnimočne pripúšťa vykonať hlavné pojednávanie v neprítomnosti obžalovaného, viaže takýto postup na prísne dodržanie určených podmienok. Obdobne, namiesto výsluchu svedka na hlavnom pojednávaní možno čítať zápisnicu o jeho skoršom výsluchu len pro splnení podmienok stanovených v § 211 odst. 1 - 3 Tr. por.

Z platnej zákonnej úpravy je ďalej zrejmé, že príprava hlavného pojednávania, jeho naridenie, včítane opatrení potrebných na zabezpečenie jeho úspešného priebehu, je vo výlučnej právomoci predsedu senátu, resp. samosudcu (porov. § 196, 198 odst. 1-3, § 314b odst. 2 Tr. por.).

Účasť obvineného alebo svedka na hlavnom pojednávaní, prípadne na verejnom zasadnutí súdu prvého, resp. druhého stupňa, prípadne aj v iných prípadoch (napr. na výsluchu podľa § 53 odst. 1, § 185 odst. 2 Tr. por. a i.), súdy zabezpečujú spravidla ich predvolaním, najmä prostredníctvom pošty tak, ako to predpokladá § 62 odst. 1 Tr. por.

Pokiaľ sa obvinený alebo svedok bez dostatočného ospravedlnenia neustanovia na súd, hoci boli riadne predvolaní a ich prítomnosť je nevyhnutná, musí predseda senátu, resp. samosudca, podľa okolností konkrétneho prípadu rozhodnúť, aké opatrenie treba urobiť za účelom zabezpečenia ich prítomnosti na pojednávaní. Takýmto opatrením môže byť predvedenie (§ 90, 98 Tr. por.) alebo uloženie poriadkovej pokuty (§ 66 odst. 1 tr. por.), prípadne predvedenie a súčasné uloženie poriadkovej pokuty.

Uloženie poriadkovej pokuty podľa § 66 odst. 1 Tr. por. prichádza do úvahy, ak bolo predvolanie na

súd predvolanej osobe doručené (v prípade obžalovaného sa tak musí stať do vlastných rúk - § 63 odst. 1 písm. a/ Tr. por.) a táto osoba sa bez dostatočného ospravedlnenia na pojednávanie nedostaví.

Ak predvolaná osoba odoprie prijať doručovanú písomnosť, je možné vyvodiť dôsledok predpokladaný v § 64 odst. 2 Tr. por., t. j. považovať predvolanie za doručené dňom, kedy bolo jeho prijatie odopreté. Aj v takom prípade je možné uložiť poriadkovú pokutu podľa § 66 odst. 1 Tr. por., avšak nie z dôvodu odopretia prijatia písomnosti, ale preto, že sa uvedená osoba neustanovila na súd, a teda - bez dostatočného ospravedlnenia - neuposlúchla príkaz jej daný podľa Trestného poriadku. K predvedeniu osoby, ktorá odoprela prijať doručovanú písomnosť, možno prikročiť len potom, keď sa táto osoba neustanoví na súd na predvolanie, ohľadom ktorého sa postupovalo podľa § 64 odst. 2 Tr. por., pokiaľ neboli dané dôvody na predvedenie obvineného bez predchádzajúceho predvolania v zmysle § 90 odst. 2 Tr. por.

Podľa ustanovení § 90 odst. 1, § 98 Tr. por. základnou podmienkou pre zabezpečenie účasti obvineného alebo svedka v súdnom konaní prostredníctvom ich predvedenia je, aby boli v predvolaní upozornení na možnosť predvedenia a na iné následky neustanovenia sa uvedené v § 66 Tr. por. Táto podmienka je vždy splnená v prípadoch, v ktorých súd použil na predvolanie obžalovaného tlačivo vzor č. 5b, 6b, 6c Tr. por. s doručenkou a na predvolanie svedka vzor č. 10, 10a Tr. por. prílohy č. 6 Sprav. por. Uvedená tlačivá obsahujú poučenie predvolaných osôb v naznačenom smere.

Z ustanovenia § 90 odst. 2 Tr. por. je zrejmé, že obžalovaný môže byť na súd predvedený aj bez predchádzajúceho predvolania, ak je to nevyhnutné pre úspešné vykonanie trestného konania, najmä keď sa skrýva alebo nemá stále bydlisko.

Platná zákonná úprava teda umožňuje alternatívnu voľbu prostriedkov na zabezpečenie prítomnosti obvineného alebo svedka v súdnom konaní a rozhodnutie zveruje do výlučnej právomoci predsedu senátu, resp. samosudcu príslušného súdu. Zo žiadneho z citovaných a ani iných zákonných ustanovení nemožno vyvodiť, že by predvedenie obvineného alebo svedka muselo predchádzať uloženie poriadkovej pokuty podľa § 66 Tr. por., resp. súhlas predsedu súdu.

Tento záver vyplýva tiež z úpravy § 62 odst. 2 Tr. por., podľa ktorej predseda senátu (samosudca) môže za vymedzených podmienok požiadať orgán ZNB aj o doručenie písomnosti, a to bez toho, aby pred požiadaním o doručenie bola uložená poriadková pokuta (porov. aj Inštrukciu ministra spravodlivosti SSR z 19. 11. 1973, č. 143/1973-O/s, o súčinnosť súdov s orgánmi VB pri vyžadovaní niektorých správ a doručovaní písomností, publ. pod. č. 6/1973 Zb. inštr. a ozn. MS SSR, ktorá bola vydaná po dohode s Ministerstvom vnútra SSR, Generálnou prokuratúrou SSR a Najvyšším súdom SSR).

V zmysle § 90 odst. 3 Tr. por. treba o predvedenie požiadať príslušný orgán ZNB; ak však ide o mladistvého, možno tak urobiť, len ak ho nemožno predviesť pracovníkom súdu, resp. orgánu povereného starostlivosťou o mládež. O predvedenie príslušníka ozbrojených síl alebo ozbrojeného zboru v činnej službe požiadať jeho veliteľa alebo náčelníka.

Okrem posledných dvoch prípadoch súdy musia pri zabezpečovaní účasti obvineného alebo svedka formou predvedenia spolupracovať s orgánmi ZNB.

Aj keď platná zákonná úprava nevyžaduje, aby predvedeniu na súdne pojednávanie predchádzalo vždy uloženie poriadkovej pokuty, je potrebné, aby predseda senátu, resp. samosudca, postupoval podľa § 90 odst. 3 Tr. por. a požiadal príslušné orgány ZNB o predvedenie obvineného alebo svedka charakterizujúcich najmä osobný profil a spôsob života uvedených osôb, je zjavné, že uložením poriadkovej pokuty, prípadne iným opatrením, nemožno zabezpečiť ich účasť v súdnom konaní (ide

napr. o asociálnu osobu, ktorá nie je v pracovnom pomere a na ktorú zjavne nemôže mať účinok uloženie pokuty a pod.). Predchádzajúce ukládanie poriadkovej pokuty v takýchto prípadoch by zrejme neplnilo svoj účel a fakticky by viedlo k zbytočným prieťahom v trestnom konaní.

Treba ďalej poukázať na to, že predseda senátu alebo samosudcu o predvedenie svedka alebo obvineného na súd treba považovať za jeden z pokynov vydaných v medziach právomoci súdu, ktorý sú príslušníci ZNB povinní v zmysle § 42 zákona č. 40/1974 Zb. o ZNB splniť, pokiaľ tomu nebránia objektívne príčiny (napr. sa orgánom VB nepodarilo do dňa pojednávania obvineného, resp. svedka, zastihnúť v mieste bydliska alebo na pracovisku apod.). Odporuje však zákonu postup tých orgánov ZNB, ktoré podmieňujú predvedenie uvedených osôb predchádzajúcim uložením poriadkovej pokuty, súhlasom predsedu súdu, prípadne aj inými podmienkami, pretože voľba prostriedkov na zabezpečenie prítomnosti obvineného alebo svedka na súdnom pojednávaní v konkrétnej veci patrí do výlučnej právomoci predsedu senátu, resp. samosudcu príslušného súdu a orgány ZNB nie sú oprávnené preskúmať správnosť súdom zvoleného opatrenia.

Napokon treba uviesť, že trovy spojené s predvedením obvineného alebo svedka na súd súčasťou ostatných trov trestného konania, ktoré znáša štát a ktoré je obvinený povinný nahradiť štátu paušálnou sumou v zmysle § 152 odst. 1 písm. c) Tr. por. Paušálna čiastka, ktorej výšku ustanovuje vyhláška č. 70/1980 Zb., totiž zahŕňa všetky trovy celého trestného konania s výnimkou trov spojených s výkonom väzby a výkonom trestu odňatia slobody (§ 152 odst. 1 písm. a, b) Tr. por.).

Pokiaľ ide o trovy spojené s predvedením svedka, tieto trovy je povinný nahradiť štátu paušálnou sumou tiež ten, kto podal celkom bezvýsledný návrh na obnovu konania (§ 153 odst. 1 Tr. por.).